

СТАНОВИЩЕ

за дисертацията на

Дани Кънчев Котев,

редовен докторант по Въведение във философията

към Катедра „Философия“ на СУ „Св. Кл. Охридски“ – София,

на тема: *Ерос и философия*

за присъждане на образователната и научна степен **Доктор**

в професионално направление **2.3. Философия**

по научната специалност **Въведение във философията**

от доц. д-р Силвия Кръстева

Дисертацията на Дани Котев си поставя преди всичко една конструктивна задача – да очертае „мисловния хоризонт“ (с. 4) към проблема за възможното отношение на Ерос и философия. В богатия контекст на тематични посоки за решаване на този проблем дисертантът избира да определи Ерос и еротичното в същинска връзка със смисъла на философията, нещо повече – със самото вътрешно осъществяване и интимно преживяване на философията. Това е едно усилие да се достигне личната, дълбинна проекция, да се търси и достигне смисълът на философията. Това и дава основание настоящата дисертация да се определи като едно конструиране на метафизически дискурс в отношението Ерос и философия. Избраните автори, както изрично посочва Д. Котев, не са хронологично подбрани и тълкувани, те трябва да изградят дискурса и всъщност накрая трябва да влезем в този дискурс, там, където той е осъществен най-цялостно и отключва Ероса и еротичното като метафизическата същност на философското.

С оглед на така видяната и определена задача структурата на дисертацията се оказва оправдана. Уводът дава подстъпа към темата. Първата глава определя методологическите уговорки и подходи и същевременно набелязва „входа“, проблемното поле и настройка, за да се навлезе „правилно“ откъм изследователския ракурс към отношението Ерос и философия. Втората глава изгражда „любовния дискурс“ (с. 84), такъв какъвто вече насища и организира работното поле. А в съдържанието на това поле според Дани Котев трябва да се разгърне една „диалектика на желанието“. С третата глава вече сме вътре в самия дискурс, с който се открива същинското превъплъщаване на Ероса във философията, но и най-важното – открива се философията като еротично преживяване, напълно подвластно на метафизически диалогизиращия Ерос. Дисертацията е в изискуемия обем (208 стр.), цитираната литература наброява 122 източника, с обемна допълнителна библиографска справка. Цитирането е коректно, използваните основни източници са идейни ядра за изразяване на авторовите идеи, често обаче с известен рязък преход между автори и теми. Би било

ценно да има едно по-силно представяне на собствените идеи, решения и модели на самия дисертант.

Един от интересните и ценни моменти в дисертацията са подстъпите към изследваната тема и нейната специфика, обявена и изградена от Д. Котев. Тук трябва да се посочи представянето на Ероса и митологичните му превъплъщения в „архаичните структури на мисленето“ (с. 3). Темата за Дионис и неговото философско осмисляне от Ницше преминава през цялата дисертация.

Цялостната насоченост и постройка на дисертацията става ясна и последователна в проектирането на метафизическия дискурс на Ероса, а той трябва да се случи според Д. Котев в едно специфично три-единно отношение на Ерос, еротичното, свързано с философията и реализирано като логос. В това се откроява търсенето на тази дисертация: да се постигне триединството *логос*, *ерос* и *философия*. Тук се очертават две основни тенденции. От една страна е разбирането за същинско философското, като свързано с Ерос. Това е търсене в метафизически смисъл, защото е търсене на смисъла на битието, на света, а смисълът на света се открива в любовта към света, като еротично отношение. Но с това е и метафизично търсене, защото, така поставено, то пита за и търси истинския смисъл на битието, на света и на „мен самия“, на интимното преживяване и себе си-то на субекта. С това то е и логос – говорене за смисъла и отношение към онова, в което субектът открива и реализира себе си. Така се поставя въпросът за същинско еротичното – логосът, който открива другостта в нейната истина.

Тъкмо на проблема за отключване на търсенето, за целта и „методологията“ му отговаря въвеждането и изминаването на основните страни и теми от философията на Ницше. Д. Котев посочва Ницше като „изобретател на генеалогическия метод на интерпретацията“ (с. 29), което е и похватът, използван в построението на изложението. Проектира се една „философия на бъдещето“, в която истината е непосредствено реализирана, преживявана повторно в „желанието да изразиш себе си“, като вечно повтарящ се и ангажиращ „свободните духове“ (с термина на Ницше) „чудовищен метафизически експеримент“ (с. 40). Това поставяне на истината и на философския логос се проектира от Д. Котев като собствена, „интимна“ цел и „желание“, като дело „лице в лице“. Въпросът е обаче към кого се насочва това желание, което според Д. Котев се осмисля като най-вътрешната характеристика на отношението Ерос и философия.

В режима на построяването на метафизическия дискурс към Ерос е организирано прехождане и натрупване на генеалогично проследени конкретни дискурси – за отделни философи и теории, които отчетливо аргументират философското и човешкото търсене с Ероса и еротичното. Д. Котев извежда като опорна точка в това конструиране „двойствената природа на Ероса“ и проследява генеалогията на тази двойственост през „небесната и земната любов“ – „любов към света“ и „любов към бога“ при Августин и П. Абелар. Започва да се оформя и отговорът – какво все пак е любовта, но в контекста на метафизическото търсене на смисъла: „акт, чрез който оценяваме света в неговата тоталност и извършваме абсолютен избор“ (с. 69), но и „душевно стремление, чиято естествена цел е нещо духовно“ (с. 79). А тази цел е „Абсолютната истина за битието“ (с. 81). Двойствената природа на Ерос се разгръща в един нов метафизически дискурс и през живата опозиция между субекта и света, между страстите на тялото и „интелектуалната любов“ при Декарт. Дискурсът навлиза в „интимната глъбина“ на

човека и на неговия порив да открие света. Тук Д. Котев вече дефинира Ерос и еротичното през ракурса себе си – другото, другото, което се съсредоточава и се оказва единствено възможно като Другия: „човек може да обича само онова, което той не е“ (с. 92). С това ново дискурсивно ядро Д. Котев навлиза към едни от най-сполучливите конструкции, вече дълбаещи в сърцевината на еротичното. То е представено в разгърнатата диалектика на желанието през възгледите на Фройд и Лакан. В този дискурс Д. Котев открива първото реализирано триединство: между еротичното като желание, в обекта на желанието като истината за себе си и изговарянето – все още само наративно, механично и външно, но с могъществото да обговори, да даде логос на желянето – на несъзнателната структура в пластове на „човешката глъбина“. Разкрита е диалектиката на желанието – едва чрез другия се активира възможността да разберем „непроницаемата тайна на моето желание“ (с. 111), което за мен битува само под формата на една „определена липса“, но активирано е под формата на Лакановия „фантазъм“, чрез което всъщност самият „аз“ става обект на своите „автентични желания“ (с. 113). Така е възможен подстъпът към „Абсолютното желание“ (с. 135).

В генеалогично изведените метафизически дискурси на еротичното като желание може да бъде открита една липса – на възгледите на първия изразител на степените на пожелаването и на интимното изживяване на еротичното – С. Киркегор, и да бъде поставен въпросът за основанията на факта на тази липса. Неговото включване в дисертацията би трябвало да маркира началото на модерния дискурс към еротичното, особено в светлината на желанието и на еротичното отношение към другия или този ракурс да се постави като подстъп в една генеалогична връзка към същинската философия на Ероса при Левинас в третата глава.

Едва с отличаването и устремяването към Другия, и то като „конкретен друг“ (с. 138), се конструира метафизическият дискурс на същинско еротичното. Еротичното е възможност за „трансцендиране“ на себе си в отношението към другия, извеждайки интимната определеност на човека в стремежа към реализиране на „метафизическата цялост“. Д. Котев структурира „лицата“ на другия във философията на Левинас, макар да липсват още същински компоненти в структуриращата се жива интимност, които да дадат метафизическата цялост на еротичното. А това от една страна е липсата на влюбеността, на любовната страст към другия като еротичен обект, а от друга страна, това е еротичният порив към истината и логоса, реализирани в същинско философския дискурс. Всичко това се разгръща в живия, толкова личен философски диалог, търсещ и стигащ до истината чрез един логос, едновременно битиепостигащ и метафизичен по постигането „лице в лице“ на началата и на „метафизическата същност на човек“ (с. 180). Това са беседите на Сократ, който „съблязнява към философия“ (с. 145) в диалозите на Платон – едно отново двойствено битие на философията и триединно реализиране на отношението *логос*, *ерос* и *философия*, с което е постигнат търсеният и генеалогично изграден метафизически дискурс на Ероса.

В изградения метафизически дискурс на Ероса и еротичното интерпретацията в настоящата дисертация извървява генеалогичния път на едно построение, но в някаква степен закрива оригиналното виждане на автора за съдържанието и феномените на една същинска философия на Ерос. Затова въпросът ми към дисертанта е: как той би видял

същинските феномени и „лица“ на една философия на Ерос в собственото ѝ поле и дали тази философия е всъщност проектираната от Ницше „философия на бъдещето“?

Нямам съвместни публикации с дисертанта. Авторефератът съответства на дисертацията. Приносите, макар и широко формулирани, са демонстрирани в хода на изследването.

В заключение, дисертацията на Дани Котев на тема „Ерос и философия“ е интересно проектирано дисертационно изследване, с оригинална теза и виждания, макар до известна степен потънали в множествеността на интерпретациите, които са компетентно и обхватно проведени. Предвид посоченото и съответствието на изследването с изискванията за дисертационен труд ще гласувам „За“ присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на Дани Кънчев Котев за неговата дисертация на тема: *Ерос и философия* по научната специалност **Въведение във философията** в професионално направление **2.3. Философия**.

София, 16.04.2020 г.

Доц. д-р Силвия Кръстева